

Марина Желуденко
Національний авіаційний університет
м. Київ, Україна

Освіта в умовах пандемії: виклики та можливості

***Анотація.** У статті розглядаються особливості освіти в умовах COVID-19; наголошується на пріоритетній ролі освіти у забезпеченні безпеки суспільства і держави; розглядаються потенційні можливості в галузі освіти, які несуть в собі фактори дестабілізуючого характеру.*

***Ключові слова:** освіта, цифрова демократія, цифрові технології, самодіагностика, самоаналіз, соціальна безпека, переосмислення освіти.*

***Abstract.** In the article the peculiarities of education under the conditions of COVID-19 are examined; the priority role of education in ensuring the security of society and the state is emphasized; potential opportunities in the field of education that carry destabilizing factors are highlighted.*

***Key words:** education, digital democracy, digital technologies, self-diagnostics, self-analysis, social security, rethinking of education.*

Пандемія 2020 – явище ХХІ століття, спричинене розповсюдженням коронавірусу, яке вплинуло на всі форми взаємодії людства у глобальному, європейському та національному вимірі та змінило картину світу.

Особливості ситуації несуть у собі загрозу бар'єрів: освітніх, географічних, комунікативних, соціальних, економічних, культурних, інформаційних і т.д. Подолання цих бар'єрів з метою стабільного функціонування суспільства є пріоритетом держави.

Одним із шляхів протидії пандемії та стабілізації ситуації є здатність аналітичного мислення, критичного аналізу та високий рівень поінформованості. М. Кириченко зазначає: «Інформація як наріжний камінь технологічної сфери є засобом зменшення ентропії, складником, що вирівнює впорядковану,

структуровану систему посеред велетенської кількості рандомних і некорисних» [1].

Пріоритетом для нас є ситуація у галузі освіти, яка в умовах дестабілізуючих факторів зазнала суттєвих змін. Освіта забезпечує підтримання та захист основних цінностей суспільства. А від адекватної та професійної освітньої політики держави в цілому залежать можливості подолання кризової ситуації і не лише з точки зору соціальної безпеки людини та суспільства, а й з точки зору економічної стабільності.

ЮНЕСКО вже створило коаліцію освіти, до якої увійшли Міжнародна організація праці, Вища комісія ООН у справах біженців, Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ), Всесвітня організація охорони здоров'я, Світовий банк, Всесвітня програма харчування та Міжнародний союз електрозв'язку, а також Глобальне партнерство з питань освіти [3].

У дослідженні «Rethinking Education in the Digital Age», проведеному на замовлення Європарламенту у 2020 році, зазначається, що центральним питанням сучасної політики має стати переосмислення освіти в епоху цифрових технологій. Автори дослідження називають основні причини цього: 1) лише освіта може сформувати кваліфікованих спеціалістів в умовах появи нових професій та трансформацій на ринку праці; 2) освіта формує передумови соціальної інтеграції та рівної участі громадян в умовах цифрової демократії [6]. Френк Бруні, американський журналіст та письменник, та проф. Ендрю Дельбанко вказують на гуманітарну кризу та стверджують, що моральні авторитети суспільства приходять не зі світу бізнесу та високих технологій, а зі світу філософів, соціальних мислителів та письменників [5]. Ми погоджуємось з їхньою думкою та хочемо додати, що освіта значною мірою формує моральні цінності. Навіть в епоху цифрових пріоритетів основні проблеми суспільства лежать у царині моральної відповідальності.

Отже, розглянемо ситуацію, що склалася в освіті.

Реальна ситуація	Завдання та нові перспективи
Відсутність якісного українського	Розробка та створення єдиної відкритої освітньої онлайн-платформи.

освітнього контенту	
Суттєве зменшення контактів між викладачами та студентами, психологічні проблеми	Гнучкі умови навчання, індивідуальний підхід, посилення виховної складової, створення нової культури цифрового етикету та спілкування.
Неякісні електронні платформи та недосконалий інструментарій	Вдосконалення та розширення можливостей використання цифрових інструментів навчання; впровадження відкритих платформ та хмарних рішень, відкриті онлайн-курси, впровадження каналів YouTube та Amazon у процес освіти.
Соціальна нерівність через доступ (або його відсутність) до цифрових технологій	Сприяння держави забезпеченню закладів освіти сучасними цифровими інструментами та залучення до освіти фінансово слабкої верстви населення, а також людей з особливими потребами.
Недостатній рівень розвитку цифрової освіти та медіа грамотності викладачів.	Усвідомлене та критичне використання цифрових засобів навчання, розвиток концептів подальшої освіти викладачів. Нова філософія знань як цифрового інтелектуального капіталу.
Глобальний дефіцит вчителів у всьому світі. В Україні дефіцит вчителів станом на 2030 рік становитиме 86,6 тис. вчителів (ЮНЕСКО) [3].	Змішана система освіти (онлайн, дистанційна, face-to-face) як оптимальний варіант освіти; розширення можливостей підвищення кваліфікації та перекваліфікації педагогічного персоналу.

Детальний аналіз ситуації представлений у науковому доробку колективу авторів Ковтун О.В., Султанова Л.Ю., Гринюк С.П., Желуденко М.О., Зайцева І.В., Заслужена А.А., які в рамках конкурсу наукових та науково-технічних проєктів «Наука для безпеки людини та суспільства» працюють над

темою «Потенціал вищої освіти в умовах пандемії: глобальний, європейський, національний виміри» (ресстраційний номер проекту: 2020.01/0172). Конкурс, ініційований Міністерством освіти і науки України разом із Національним фондом досліджень у травні 2020 року, спрямований на підтримку найкращих наукових проектів із вирішення питань безпеки людини, зокрема безпеки в умовах COVID-19. Поєднання інтелектуального потенціалу, практичного досвіду та теоретичних знань усіх учасників колективу дозволили розробити дорожню мапу проекту, сформулювати наукову новизну та окреслити шляхи реалізації.

Сподіваємось, що екстраординарна ситуація, яка склалася сьогодні, виведе освіту із зони комфорту. Правильна самодіагностика та самоаналіз дозволять закладам освіти випробувати ефективність наявних цифрових рішень, визначити свої потреби в технологічній модернізації, забезпечити перепідготовку викладачів, визначити стратегії подальшого розвитку, стабілізувати освітню сферу та вивести її на новий рівень якості.

Список використаних джерел

1. Кириченко М.О. Розвиток інформаційно-технологічної сфери та її вплив на формування цифрового світогляду та цифрової ідеології сучасної людини. *Гуманітарний вісник ЗДІУ*. 2019. Випуск 77. С. 35-46.
2. Пандемія та освіта. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://m.day.kyiv.ua/uk/article/den-ukrayiny/pandemiya-ta-osvita>
3. ЮНЕСКО: глобальний дефіцит вчителів у всьому світі. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pon.org.ua/international/4338-yuneskoglobalnij-deficit-vchiteliv-v-usomu.html>
4. Якою буде вища освіта після COVID-19? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.radiosvoboda.org/a/vyshcha-osvita-pislia-koronavirusu/30655858.html>
5. Як COVID-19 може змінити освіту майбутніх поколінь [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<https://pon.org.ua/novyny/7840-yak-covid-19-mozhe-zmniti-osvtu-maybutnh-pokoln.html>.

6. Rethinking Education in the Digital Age [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/641528/EPRS_STU\(2020\)641528_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/641528/EPRS_STU(2020)641528_EN.pdf)